

2006 - UN CAS DE BULLYING CÓM ABORDAR-LO?

VI Congrés Internacional Virtual d'Educació
6 - 26 d'Febrer de 2006

UN CAS DE BULLYING COM abordar?

Marina Parés Soliva

UN CAS DE BULLYING CÓM ABORDAR-LO?

Per Marina Parés Soliva.

En espanyol en l'original. Traduït per Marina Parés.

VI Congrés Internacional Virtual d'Educació- 26 de Febrer de 2006

Marina Parés Soliva. Diplomada en Treball social. Perit social jurídic. Ha col·laborat en diverses associacions contra la violència i actualment presideix el Servei Europeu d'Informació sobre Mobbing (SEDISEM). És propietària del web Assetjament Moral (<http://www.acosomoral.org>) que acull la web oficial de Jokin i participa com a co-administradora a la Plataforma d'Afectats per mobbing (<http://www.forosdelmobbing.info>). Ha presentat ponències en diversos congressos i trobades sobre el tema de la violència psicològica en els àmbits laborals, escolars i en els mitjans de comunicació.

Índex:1- Objectiu 2- Metodologia 2.a- Concepte de Bullying 2.b- Explicació d'un cas real 2.c- Projecte d'Intervenció 3- Resultats 4- Conclusions

1-Objectiu o Justificació de la ponència

En aquesta ponència s'explica la intervenció realitzada en un cas concret d'assetjament escolar i la bona resolució de la mateixa. Es pretén, a través de l'anàlisi de la intervenció en aquest cas concret, aconseguir dissenyar les bases que serveixin per a una correcta intervenció en la majoria dels casos d'assetjament escolar. Es parteix de la premissa que el bullying és una manifestació d'un assetjament grupal i totes les intervencions dissenyades tenen en comú el suport incondicional a la persona, nen en aquest cas, víctima de violència de les seves iguals. Per tant el projecte d'intervenció que es presenta en aquesta ponència només pot ser aplicat tenint en compte aquests dos pilars, a saber: el suport incondicional a l'infant-víctima i l'admissió de la presència d'un assetjament grupal. No es tracta per tant d'una disputa entre dos, sinó que hi ha un grup que ataca a un individu. Sense respectar aquestes dues premisses el model d'intervenció aquí exposat probablement no aconseguirà els resultats esperats.

El suport incondicional cap al nen-víctima es concreta en un respecte absoluta la seva paraula, a la versió dels fets que manifesta, així com a la seva participació en la presa de decisions de les

maneres d'intervenir i als temps d'intervenció. Res s'ha de fer sense que el nen-víctima sàpiga qual serà la intervenció dels adults, això implica adaptar-se als temps del menor. No respectar el seu criteri, i actuar sense el seu coneixement pot portar a una agreujament de la violència que rep, ja que els adults encara amb la millor de les intencions poden iniciar actuacions que augmentin la situació d'angoixa vital de l'infant-víctima. Per tant el model aquí exposat es basa en el respecte a la presa de decisió del menor sobre la resolució del seu propi problema, amb l'única excepció que no es van a tolerar més actuacions d'agressió sobre ell. És molt important que en aquest punt l'adult sigui inflexible: no es va a consentir que segueixi sent agredit, per això totes les accions a dissenyar han de complir aquest objectiu: tallar d'arrel les agressions. L'altre pilar en què se sustenta aquest model d'intervenció és l'acceptació que ens enfrontem a un assetjament grupal, això vol dir que d'una banda està un grup de persones que agredeix i per l'altre la víctima agredida, molt sola i amb molt pocs suports. El model aquí exposat no va a tenir bons resultats si es parteix del supòsit d'una baralla entre dos. En les disputes interpersonals hi ha un cert equilibri de forces que és inexistent en els casos de bullying.

2-Metodologia

La metodologia que se segueix en aquesta comunicació consisteix en una breu descripció teòrica del concepte d'assetjament escolar o bullying per continuar amb l'explicació d'un cas real i del projecte d'intervenció dissenyat per al seu abordatge.

2a Concepte de Bullying. El concepte de bullying prové d'una adaptació del concepte d'assetjament moral a la feina a l'assetjament moral en l'àmbit escolar. Les dues formes de comportament tenen molt en comú, atès que ambdues són manifestacions de violència psicològica a través de l'assetjament grupal. El que les diferències son l'àmbit on té lloc, uns a la feina i altres en l'escola; així com l'edat dels participants i un major ús de les agressions físiques en el cas de l'assetjament escolar. Al tractar-se de manifestacions de violència psicològica van encaminades a trencar l'equilibri i l'estabilitat psíquica de la víctima, per tant el suïcidi de la víctima és la constatació de l'èxit de l'assetjament grupal.

2.b Explicació d'un cas real. Antecedents: Els dos protagonistes principals, a saber el futur nen-pinxo i el futur nen-víctima eren amics íntims. La seva amistat comptava amb el beneplàcit dels pares, fins al punt que el futur nen-pinxo va aconseguir que la seva família canviés els seus plans (van deixar d'anar al càmping) per no faltar a la festa d'aniversari de què després seria el nen-víctima. En aquesta època el futur nen-víctima era un nen molt popular en l'àmbit escolar. Desencadenants: es van iniciar problemes entre els dos nens en una activitat d'estiu. A partir d'aquest moment el nen-pinxo va començar a conspirar contra l'altre va criar mentre encara es cap a passar per amic. A poc a poc va anar envoltant-se de aliats que en certa manera envejaven la posició de popularitat que fins a la data havia gaudit el nen-víctima. el nivell intel·lectual de l'infant-víctima estava per molt a sobre de la mitjana i destacava molt en matemàtiques, a més es tractava d'un noi molt atractiu físicament, i a què se li donaven molt bé els esports. L'assetjament grupal va consistir en accions de vexació tant dins com fora de la escola. Les accions de vexació dins de l'escola, es concretaven en: humiliacions com fer que llepés la paret, puntades, insults, mofes, i aïllar dels jocs. Ja fora de l'escola es manifestaven en els entrenaments i en els partits i consistien en no passar-li la pilota, no parlar, riure d'ell, i per descomptat, tampoc era convidat a les festes de aniversari. De ser un nen molt popular al col·legi va passar a ser un marginat. Repercussions en el nen-víctima: pèrdua del somriure, encopresi, lesió testicular per cops baixos. A partir d'aquesta lesió dels pares s'assabenten i parlen amb el

seu fill. El nen primer ho nega, es resisteix a acceptar que li fan mal, a la fi ho reconeix, i aconsegueix explicar cadascuna de les accions d'humiliació i arribar a nomenar als autors de les agressions. El nen justifica el seu silenci fins al moment dient que no volia que els seus pares es preocupessin. Els pares van a parlar amb la tutora i es dissenya conjuntament el pla d'intervenció.

2.c -Projecte d'Intervenció

a) Pautes d'intervenció: Per parlar amb un nen que ha patit les agressions dels seus companys, d'aquells als quals abans considerava els seus amics cal ser molt curosos amb el to emprat, qualsevol esclatxa d'ira o de ràbia pot victimitzar-lo una segona vegada. Estem davant d'un nen que ha perdut la confiança en els seus semblants. És molt important no culpar el nen de la seva situació i per a això és bàsic responsabilitzar de la violència a aquells que l'exerceixen i no a la víctima. El nen ha de sentir que el comprenem, a més que el compadir ni que nosaltres en la seva situació reaccionaríem com ell. no podem pensar que és una persona feble, perquè certament no ho és: aguantar les barbaritats que ha hagut de suportar sense gairebé dir ni piu demostra major resistència i valor del que es pensa a primera vista. no podem oblidar que l'assetjament té lloc quan la futura víctima es rebel·la a la submissió que demana el líder, per tant estem davant d'un nen que tenia un bon acte-concepte a l'inici de l'assetjament; com a mínim prou bo com per resistir a les pressions manipuladores de el pinxo de torn. és precisament trencar aquesta resistència la finalitat última de la violència psicològica. Sovint el líder manipulador no és el mateix que exerceix la màxima violència contra la víctima, atès que com a bon manipulador ha aconseguit envoltar-se d'aliats que li fan la feina bruta. Si no sabem identificar bé qui és el líder manipulador la intervenció sobre el grup perseguidor fracassarà. Les pautes d'intervenció reposen bàsicament sobre el tutor de classe donat que és el més apte per intervenir dins el context escolar. En les reunions de el tutor amb els pares de l'infant-víctima cal deixar clar que no es van a tolerar més agressions i més cal buscar la col·laboració i el compromís de la direcció escolar i dissenyar conjuntament el pla de intervenció.

b) Línies d'Intervenció: El Pla d'Intervenció consta de dos apartats: la intervenció escolar i la intervenció familiar. Dins de la intervenció escolar cal distingir el treball dins de l'aula, que recaurà sobre el tutor, de la intervenció amb la resta de professors, que recaurà més en la direcció. Aquest aspecte docent no ha de ser infravalorat, atès que caldrà comptar amb la col·laboració de tots els professors per implementar mesures dissuasives d'altres possibles assetjaments. El treball a l'aula ha d'incloure el treball amb els nens protagonistes, i amb el grup classe. Tot projecte d'intervenció ha d'incidir en tres aspectes a el mateix temps, sobre el nen víctima, sobre els matons i sobre el grup classe, i això a través d'accions coordinades del professorat, els pares i la direcció escolar. El grup classe ha presenciado, en diverses ocasions, les agressions a l'infant-víctima i s'ha sentit atemorit davant el grup assetjador. Les actituds intimidants i agressives de el grup assetjador cap al nen-víctima provoca en els altres nens, que el presenciaven i que es veuen forçats a no poder actuar a causa de la por, una greu sensació de indefensió. A aquests nens se'ls pot considerar víctimes secundàries del bullying atès que estan sotmesos a formes de relacionar-insanes. La intervenció familiar ha d'incloure el treball tant amb la família del nen-víctima, com amb els pares de l'infant-pinxo i també amb els pares dels altres nens-violents. Es distingeixen els tres grups atès que les intervencions seran diferents per a cada un d'ells.

PROJECTE de INTERVENCIÓ

Intervenció Escolar

1-Tutor: dins de l'Aula

a) Nen-víctima: Protecció: Cal adoptar mesures de protecció extremes l'aplicació ha de pactar amb el menor (sempre sota supervisió d'algun adult, no deixar-lo sol al pati, en els lavabos ...). El temps màxim d'aplicació he de rondar els tres mesos atès que si les altres actuacions han donat el resultat esperat ja no seran necessàries aquestes mesures. Acceptació: Cal ajudar el menor a acceptar la seva situació. Cal evitar la negació i la fugida així com treballar l'auto-incipació. A través de les xerrades tutories transmetre el missatge que el menor no té la culpa per ser agredit ni per necessitar protecció. Reconeixement: Es basa en l'aplicació de mesures que augmentin l'autoestima de l'infant-víctima. Cal fomentar la valoració de la seva imatge pública (donar-li responsabilitats especials a classe ...)

b) Grup de matons. Control: Cal transmetre el missatge clar que no es va a permetre més violència i explicitar les mesures correctores si això continua. Detecció: Cal saber discernir qui instiga l'assetjament dels que el secunden. Responsabilitat: Cal potenciar la responsabilitat de les pròpies actuacions, que van des de demanar perdó a l'infant-víctima fins a accions concretes de compensació (de forma individual i no grupalment). A l'inici aquestes actuacions han de ser supervisades per un adult i valorades pel nen-víctima perquè no reverteixin en agressions subtils. Disgregació: Cal trencar la unitat de el grup i això es pot aconseguir a través de la inclusió dels seus membres en altres grups (d'estudi, esports ...)

c) Grup classe. Reacció: Cal potenciar la recuperació de la capacitat de reaccionar enfront de el grup assetjador, ja sigui a través de la denúncia pública en les tutories, o privades amb algun professor o anònimes a través de la bústia de denúncies. També es valora com a molt útil la creació de grups anti-bully a l'escola. Convivència: Cal fer un foment especial dels valors de la convivència ja que aquests han estat destruïts. Es considera molt útil la elaboració de treballs sobre ètica, violència, coratge i esperit crític i les posteriors exposicions a classe. Solidaritat: Afavorir actuacions que ajudin a la inclusió de l'infant-víctima en la dinàmica de la classe. Un augment de tasques de responsabilitat dins de l'aula ajudarà a el foment de la imatge pública de l'infant-víctima ..

2- Direcció: resta de Professorat

Mesures dissuasives: bústia denúncies, grup anti-bully ...Mesures de protecció excepcional (són temporals) cap al nen-víctima. hi ha de comprendre el seu estat irritable i de vegades irritant.

Intervenció Familiar

1-Tutor amb suport intraescolar preferentment per psicòleg escolar

a) pares nen-víctima. La intervenció ha de ser de col·laboració i ha de basar-se en dues premisses, d'una banda contenir l'angoixa de l'infant i la dels pares i de l'altra ajudar els pares a no culpabilitzar el nen ni a si mateixos.

b) pares nen-perdonavides. La intervenció ha d'anar dirigida a el reconeixement que tenen un greu problema a resoldre, s'ha de basar en les premisses de no permetre ni consentir més agressions del seu fill i en la necessitat de el mateix de rebre atenció terapèutica especialitzada

externa a l'escola (això ajuda al reconeixement que el problema de la violència té el seu origen en el si familiar i no en l'escolar).

c) pares nens de el grup assetjador. La intervenció cal dirigir-la cap al reconeixement de la necessitat dels seus fills d'aprenentatge d'altres formes de relacionar-se, per a això és bàsic que col·laborin a demanar perdó a la víctima. Aquests pares hauran d'ajudar els seus fills no permetent més agressions mitjançant l'auto-control de la violència, a través del foment de l'autoestima i de el desenvolupament d'un criteri propi que els protegeixi de la submissió grupal i els faciliti la inclusió en el grup classe de forma individual i no grupal. en alguns casos també requeriran tractament terapèutic extern i especialitzat.

3- Resultats

En aquest apartat s'apunta, succintament, el resultat de la intervenció en aquest cas concret, servint de base per a una proposta genèrica d'intervenció escolar en casos d'assetjament escolar. El cas concret que s'explica va tenir una bona resolució, entenent com a tal el que es va aconseguir posar fi a les accions de violència i marginació, i que els protagonistes van acabar l'escolarització junts sense que es tornessin a donar actes d'assetjament en els anys posteriors. Bé és veritat que l'edat dels protagonistes va afavorir la re-educació ja que es va poder instaurar al comportament dels escolars noves maneres de resolució de disputes, cal assenyalar que la relació dels dos protagonistes principals mai més va ser d'amistat però sí de companyonia i cordialitat. Tot Pla d'intervenció escolar per aturar la bullying ha d'incloure 04:00 fases: La primera és la recepció de la denúncia (ja sigui per iniciativa dels pares, de el menor o d'altres companys). La segona fase inclou les primeres actuacions, que se centren en la protecció de l'infant-víctima i en tallar d'arrel qualsevol manifestació violenta. La tercera fase és la intervenció amb els protagonistes a través de el disseny d'un projecte d'intervenció especial per el cas; motiu central d'aquesta ponència. La quarta fase i l'última és l'avaluació que inclou, a més de l'evolució de el cas concret dels mecanismes preventius instaurats al centre escolar que serveixen per evitar nous assetjaments.

4- Conclusions

Les recomanacions als escolars víctimes d'assetjament escolar, per part de tots els estaments és que "no callin", que parlin. Cal preguntar-se si les institucions escolars estan preparades per abordar aquests casos amb una mínima garantia d'èxit. Per això veig interessant dotar la institució escolar i en especial als mestres d'un projecte d'intervenció per quan sorgeixi un cas de bullying a l'escola. Aquesta ponència pretén ser una resposta a aquesta necessitat per això esperem haver aportat elements útils perquè cada centre escolar, on sorgeixi un cas de bullying pugui dissenyar el seu intervenció per tal de tallar la violència entre iguals i evitar situacions d'angoixa vital en menors assetjats.

Font: pròpia elaboració © marinapares2005 CiberEduca.com 2006. La reproducció total o parcial d'aquest document està prohibida sense el consentiment exprés de /s autor /s. CiberEduca.com té el dret de publicar a Cdom i al web de CiberEduca.com el contingut d'aquesta ponència. CiberEduca.com és una marca registrada CiberEduca.com és un nom comercial registrat.

UN CASO DE BULLYING ¿CÓMO ABORDARLO?

Marina Parés Soliva

Tota reproducció ha de citar l'autor i la font.

©Marina Parés Soliva <http://www.acosomoral.org>